

ศักยภาพของผู้นำที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

The Potential of Leaders Affecting the Process of Community Economic
Development in Pong Yaeng Sub-district, Mae Rim District,
Chiang Mai Province

อาภาศรี เทวตา^{1*}, กฤติกา อินตา²

Arpasri Tewata^{1*}, Krittika Inta²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

128 ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

128 Huay Kaew Rd., Mueang District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

รับบทความ: 24 พฤษภาคม 2564

ปรับปรุงบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2565

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 1 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพของผู้นำที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับของศักยภาพของผู้นำในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงซึ่งได้แก่ ผู้นำทั้งแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 40 ราย ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วย Correlation ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในสัดส่วนเท่ากัน อาศัยอยู่ในพื้นที่มาแล้ว 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 51 ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับปวช./ปวส. และเป็นผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนการวิเคราะห์ระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนมี

* ผู้เขียนหลัก (อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา)

อีเมล: arpasri_t@rmutl.ac.th

ศักยภาพในระดับมาก ได้แก่ ศักยภาพด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร และศักยภาพด้านการสื่อสาร ตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำชุมชน กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพบว่า ศักยภาพของผู้นำด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในทุกด้าน และศักยภาพของผู้นำด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และด้านกลไกในการจัดการร่วมกัน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันในด้านการพัฒนากระบวนการจัดทำแผน ส่วนศักยภาพของผู้นำด้านการสื่อสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในทุกด้าน

คำสำคัญ

ศักยภาพของผู้นำ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผู้นำชุมชน ความเป็นผู้นำ

Abstract

The objectives of this research were to study the level of leadership potential in Pong Yaeng Sub-district and study the potential of leaders' relationship that affect the economic development process. This quantitative study's sample consisted of 40 formal and informal leaders in Pong Yaeng Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai Province. Data were analyzed using descriptive statistics consisting of Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation (SD), and assuming Correlation. The results of the data analysis revealed that Community leaders were both formal and informal leaders in equal proportions who have lived in the area for 51 years or more. Most of them were males, aged 51 years and over with vocational /high vocational certificate with their position as leaders of the local government organization. In terms of the analysis of the potential of community leaders in Pong Yaeng Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai Province, it was found that the community leaders had a high level of potential, that were the potential for creating a process of participation, as well as the potential of community and resource management and communication capacity, respectively. Additionally, when analyzing the relationship between the potential of community leaders with the community economic development process, it was found that the leadership's potential in community and resource management were related to the community economic development process in all aspects. On the other hand, the potential of leaders in creating participatory processes was related to the community economic development process, building understanding about community economic development and mechanisms for joint

management, but not in the development of the planning process. In addition, the potential of communication leaders didn't related with the community economic development process in all aspects.

Keywords

The potential of leaders, Community Economic Development, Community Leader, Leadership

บทนำ

ชุมชนในแต่ละแห่งไม่ว่าจะเป็นในภาคส่วนใดก็ตาม มักเกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนที่อาศัยร่วมกันในบริเวณดังกล่าว ซึ่งต่อมาอาจขยายตัวให้ใหญ่ขึ้น อาจเป็นได้ตั้งแต่การรวมกลุ่มกันในระดับครอบครัว เครือญาติ ไปจนถึงการรวมกลุ่มกันในระดับหมู่บ้าน ลักษณะที่เห็นได้ชัดของการรวมกลุ่มกันจนกลายเป็นชุมชนนั้น อาจเห็นได้จากความคิด ทศนคติ ความหวงแหน ความร่วมมือร่วมใจในสิ่งเดียวกัน เมื่อมีสิ่งเหล่านี้ร่วมกันจึงมองเห็นทิศทางในการอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และยึดถือในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ถูกวางแนวทางร่วมกัน โดยกฎระเบียบ หรือแผนการดูแลชุมชนส่วนใหญ่มักเกิดจากบุคคลกลุ่มที่ถูกตั้งขึ้นให้เป็นผู้นำชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำในแบบที่เป็นทางการ ที่ถูกแต่งตั้งมาจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาทำหน้าที่ดูแลชุมชนนั้น ๆ หรือจะเป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ที่เกิดจากความไว้วางใจ และความเคารพของคนในชุมชน จนเกิดเป็นความศรัทธา และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนในชุมชน โดยผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนนั้น มักจะมีลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 1. ผู้นำแบบอัตถนิยม หรืออัตตา ซึ่งมักจะตัดสินใจด้วยตัวเอง ไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเอง 2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย มักใช้การตัดสินใจของกลุ่ม หรือผู้ตามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มักทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารแบบ 2 ทาง และ 3. ผู้นำแบบเสรีนิยม มักจะให้อิสระกับผู้ใต้บังคับบัญชาเต็มที่ในการตัดสินใจ ไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่มีระเบียบ (Lewin et al., 1939) แต่ไม่ว่าผู้นำจะมีลักษณะแบบใดก็ตามสิ่งหนึ่งที่ผู้นำในทุกชุมชนควรมีคือ ทักษะในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางด้านความคิด ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางการปฏิบัติ ซึ่งทักษะเหล่านี้จะแสดงออกถึงศักยภาพในตัวของผู้นำชุมชนนั้น ๆ ว่ามีศักยภาพในการดูแล และพัฒนาชุมชนมากน้อยเพียงใด

การดำเนินการอยู่ร่วมกันของชุมชน ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือความเป็นอยู่ และการสร้างรายได้ เพื่อเลี้ยงชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เราอยู่อาศัยนั้น จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ชุมชนเกิดรายได้ที่สามารถเลี้ยงตัวเอง และเผื่อแผ่ผลประโยชน์กลับไปยังชุมชนของตนได้ ซึ่งการวางแผนกระบวนการในการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมไปถึงการสร้างกระบวนการในการพัฒนาจึงกลายเป็นหน้าที่สำคัญของผู้นำชุมชน ที่จะนำพาชุมชนของตนให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน กระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น อาจทำได้หลายวิธี แต่ผู้นำชุมชนควรได้มีการศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนของตน ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการในการ

ขับเคลื่อน เมื่อได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ แล้ว จึงเริ่มทำการสร้างกระบวนการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เกิดขึ้นตั้งแต่ การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การสร้างกลไกในการจัดการร่วมกัน สร้างกองทุนที่เป็นนิติบุคคล พัฒนาและสร้างระบบการเชื่อมโยงเครือข่าย โดยเชื่อมโยงกลุ่มการผลิต แปรรูป และการบริการชุมชน และทำยสุดควรมีเวทีเรียนรู้ สรุบบทเรียน และถอดความรู้จากการทำงาน เพื่อยกระดับงาน ขยายผลในเชิงพื้นที่ และนโยบาย (Community Organization Development Institute, 2016, 41-43)

พื้นที่ในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่สงวนชีวมณฑลแม่สา – คอกม้า ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาต้นแบบผู้นำชุมชนอัจฉริยะในพื้นที่สงวนชีวมณฑล แม่สา – คอกม้า โดยทำการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากการสัมภาษณ์คุณวิมลมาศ นุ้ยภักดี ซึ่งเป็นผู้จัดการพื้นที่สงวนชีวมณฑล แม่สา – คอกม้า (Nuipakdee, W, Intasing, Personal communication, June 16, 2020) ที่เล็งเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่ประชาชนในพื้นที่มีหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้นำ ผู้สูงอายุ และเยาวชน และประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ให้ความร่วมมือกับทุก ๆ กิจกรรมของตำบลเป็นอย่างดี จึงทำให้พื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ ที่มีศักยภาพสูงในการดำเนินการวิจัย การศึกษาศักยภาพของผู้นำที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จึงเกิดขึ้นจากการต่อยอดผลการวิจัยบางส่วนในชุดโครงการวิจัยย่อย การพัฒนาต้นแบบผู้นำชุมชนอัจฉริยะในพื้นที่สงวนชีวมณฑล แม่สา – คอกม้า ที่ได้ทำการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวคิดหลักในการดำเนินการวิจัย ผลจากการวิจัยของชุดโครงการวิจัยย่อยดังกล่าวพบว่าผู้นำในพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ 1. เป็นผู้นำที่มุ่งเน้นพื้นที่ 2. เป็นนักจัดการทรัพยากร 3. เป็นผู้นำที่เน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม 4. สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน (Inta et al., 2021, 73-75) จึงทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องของระดับศักยภาพของผู้นำในพื้นที่โป่งแยงว่าศักยภาพแต่ละด้านในระดับใด และมีผลต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร จึงได้ทำการต่อยอดงานวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของผู้นำในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำชุมชนกับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำชุมชนกับกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

ศักยภาพของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กรหรือในกลุ่มคนในสถานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Hompool & Hompool, 1997, 83)

ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ ความสามารถที่จะใช้อิทธิพลนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ อิทธิพลนั้นอาจได้รับมาแบบเป็นทางการนั่นคือ ผู้นำอย่างเป็นทางการ หรือผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งคือผู้นำที่ไม่ได้รับมอบอำนาจอย่างเป็นทางการ แต่สามารถนำกลุ่มและเป็นที่ยอมรับ (Yoosook, 1994, 132)

Bovee (1993, 468) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการที่จะกระตุ้น และใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร กระบวนการภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้กลุ่มทำงานหรือมีการปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กรกระตุ้นสมาชิกขององค์กรให้ทำงานจนบรรลุเป้าหมาย และขั้นส่งอิทธิพลต่อพลวัตหรือความเปลี่ยนแปลงของกลุ่ม และวัฒนธรรมองค์กร

Daft (1994, 478) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของคนที่เป็นผู้นำในการใช้อิทธิพลหรือโน้มน้าวบุคคลอื่นเพื่อนำไปสู่การบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงภาวะผู้นำก็แสดงว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ต้องมีทั้งคนซึ่งได้แก่ ผู้นำกับผู้ตามการโน้มน้าวหรืออิทธิพล และเป้าหมายขององค์กร

ศักยภาพของผู้นำ

Senawong (2015) กล่าวว่า ศักยภาพอาจเปรียบได้ว่าเป็นความสามารถในการมองการณ์ไกลผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งพฤติกรรม กระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อพร้อมสำหรับการทำงานในโลกอนาคต ดังนั้นศักยภาพของคนเก่ง หรือผู้นำที่จะปฏิบัติงานได้โดดเด่นในอนาคตควรประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1. มีแรงจูงใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นคุณลักษณะของคนที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี
2. ความกระหายใคร่รู้ เป็นคุณลักษณะของคนที่ชอบชวนขวยหาความรู้ใหม่ ๆ ค้นหาสิ่งใหม่ ๆ ประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความพร้อมที่จะเปิดรับการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้
3. การใช้ดุลยพินิจ เป็นคุณลักษณะของความพิถีพิถันในการเลือก สังเคราะห์ ข้อมูล ข่าวสารอย่างเจาะลึก เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ

4. ความผูกใจ คุณลักษณะของความมีจิตวิญญาณที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมองค์กร อย่างลึกซึ้ง จนเกิดการยอมรับจากคนรอบข้าง

5. ความมุ่งมั่น คุณลักษณะของคนที่ต้องทำงานในสถานการณ์ที่เลวร้าย อยู่ในภาวะวิกฤต มีความไม่แน่นอน หรือความเสี่ยงสูง ๆ

6. ความสามารถของภาวะผู้นำ คุณลักษณะในข้อนี้จะเป็นคุณลักษณะพิเศษเฉพาะศักยภาพของผู้นำในการใช้ภาวะการนำที่จะนำพาทีมงาน องค์กรให้บรรลุเป้าหมาย

Inta et al. (2021, 99-102) กล่าวว่า ผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในขั้น Empathize สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบของผู้นำในชุมชนโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

1. เป็นผู้นำที่มุ่งพัฒนาพื้นที่ โดยทราบว่าพื้นที่ของตนเองมีอะไรเด่น อะไรด้อย มีปัญหาส่วนใดที่ต้องแก้ไข มีส่วนใดที่พัฒนาได้ และปรับใช้วิธีการต่าง ๆ ให้เข้ากับบริบทพื้นที่นั้น ๆ

2. เป็นนักจัดการทรัพยากร รู้จักทรัพยากรที่ชุมชนตัวเองมีอยู่ และใช้อย่างเกิดประโยชน์ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษา คงสภาพ และเพิ่มพูนประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้น

3. สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการสื่อสาร หรือถ่ายทอดที่มีประสิทธิภาพ

4. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ผู้นำในชุมชน ทราบวิธีการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน และทราบถึงจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนของตนเอง แต่ยังคงขาดกระบวนการในการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นำ กับประชาชนในชุมชน

5. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม โดยสามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ แม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องการสื่อสารไปข้างในการสร้างความเข้าใจกับทุกคน แต่ยังสามารถหาจุดเชื่อมความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชน และใช้วิธีการผ่านจุดเชื่อมเหล่านั้นในการดึงประชาชนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ของชุมชนได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

Community Organization Development Institute (2016) ได้ให้คำจำกัดความว่า เศรษฐกิจฐานราก คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชน ท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

องค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย

มีการรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน ความสามารถที่จะเจรจาต่อรองและประสานงานทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

1. มีการจัดการระบบการเงินของชุมชน การบูรณาการทุนร่วมกัน มีกองทุนของชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และของคนในชุมชน

2. มีระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์
3. มีระบบข้อมูลที่มีนัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก เพื่อการวิเคราะห์ระบบของท้องถิ่น อาชีพ รายได้ รายจ่าย การผลิต ฐานเศรษฐกิจ ที่ดิน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ข้อมูลความรู้ระบบเศรษฐกิจเกี่ยวข้องภายนอก เป็นฐานสำคัญในการวางแผนชุมชน การวางแผนเพื่อการตัดสินใจ การติดตามวัดผลและรายงานผล
4. มีระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐาน และก้าวหน้า ที่ได้มาตรฐาน มีมูลค่าเพิ่ม และสามารถเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจภายนอกได้
5. สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ทั้งระดับกลุ่มต่อกัน กลุ่มกับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค ภูมิภาค หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่ายประเด็นต่าง ๆ ได้ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายภูมิทัศน์วิถีวัฒนธรรม หรือการสร้างร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น
6. มีระบบการอยู่ร่วมกัน หรือเคารพกติกา จารีตประเพณีในการอยู่ร่วมกัน ระบบสวัสดิการการดูแลซึ่งกันและกัน และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสร้างสรรค์และเกื้อกูลกัน
7. มีคุณธรรม จริยธรรม ในการทำกิจกรรม การประกอบกิจการทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม หรือการดำรงชีวิต
8. มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยคนในชุมชนร่วมทุนร่วมกิจกรรมหรือกิจการในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีสำนึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน
9. คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องราวการพัฒนาในพื้นที่ รวมทั้งความรู้ในสังคมอื่น ๆ มีคุณภาพ มีความมั่นใจที่จะให้ความรู้ความเห็น ร่วมคิดร่วมทำ ตื่นรู้ มีความสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ครอบครัวมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด

กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับกลุ่ม ชุมชน ตำบล (Community Organization Development Institute, 2016, 41-43)

1. สร้างความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาระบบการจัดทำแผน และการทำงานร่วมกัน
2. สร้างกลไกการทำงานในระดับตำบล ให้เป็นกลไกการจัดการร่วมกัน
3. สร้างกองทุนระดับตำบลที่เป็นนิติบุคคล โดยคนในตำบลเป็นเจ้าของ ซึ่ง “กองทุนระดับตำบล หมายถึง การบูรณาการทุนในระดับตำบล ที่อาจทำหน้าที่แตกต่างกัน แต่มีความเข้าใจในการทำงาน และมีข้อมูลภาพรวมของกลุ่มต่าง ๆ หรือมีการลงหุ้นร่วมในนามของกลุ่ม เพื่อจัดการการเงินทั้งระบบร่วมกัน”
4. พัฒนา และสร้างระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับตำบล โดยเชื่อมโยงการกลุ่มการผลิต การแปรรูป และการบริการในชุมชน เป็นเครือข่ายระดับตำบล เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ การต่อรอง

เชื่อมโยงกลุ่ม เครือข่ายการผลิต การแปรรูปและการบริการเป็นเครือข่ายระหว่างตำบล หรือคลัสเตอร์ เพื่อการหนุนเสริมช่วยเหลือกัน และจัดความสัมพันธ์ในระดับตำบล เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนร่วมกันในระดับจังหวัด

5. มีเวทีเรียนรู้ สรุบบทเรียน และถอดความรู้จากการทำงาน เพื่อยกระดับงาน ขยายผลงานในเชิงพื้นที่ และนโยบาย

จากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของผู้นำ และกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่กล่าวข้างต้น จะพบว่าผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้นำที่มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการที่รู้จักพื้นที่ ทำให้สามารถวางแผนในการจัดการ และใช้ทรัพยากรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงสามารถสื่อสารอย่างเป็นกันเองกับประชาชนในชุมชนได้ ทราบว่าชุมชนของตนมีสิ่งใดเป็นจุดเด่น และสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ แต่ยังขาดการสร้างกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นรูปธรรม ที่ประชาชนทุกคนในชุมชนจะมองเห็นในมุมมอง และทิศทางเดียวกัน ในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้ดำเนินการศึกษาระดับของศักยภาพที่ผู้นำมีเพื่อแสดงให้เห็นว่า ผู้นำในชุมชนดังกล่าวมีศักยภาพด้านต่าง ๆ มากหรือน้อยเพียงใด รวมไปถึงศักยภาพดังกล่าวของผู้นำ จะมีความสัมพันธ์กับกระบวนการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนหรือไม่

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Loetyingyot (2017, 177-202) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานบริบทชุมชนเกี่ยวกับ บทบาท และศักยภาพผู้นำชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า บทบาทและศักยภาพของผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้อาวุโสในชุมชน โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้นำชุมชนในประเด็นด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะ และด้านบทบาทผู้นำ พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนทั้ง 4 ด้าน มีภาพรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชุมชนได้แก่ ปัจจัยด้านจิตใจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านเทคโนโลยี

Panyayong and Wichairam (2017, 265-272) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาลตำบล และรองปลัดเทศบาลตำบล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านโครงสร้างของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และด้านการควบคุมประเมินผลและการกระตุ้นส่งเสริม ทุกด้านมีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่าการศึกษาที่มีผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่มีผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติ

Tuleh (2018, 74-86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคม ในจังหวัดนราธิวาส เพื่อศึกษาศักยภาพผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาส พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนด้านบริหารตัวเอง ด้านบริหารงาน และด้านบริหารสังคม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคิดและแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาสมิติเศรษฐกิจชุมชน มิติการจัดการทรัพยากรในชุมชน มิติสุขภาพอนามัย มิติศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี มิติการพัฒนาคนในชุมชน มิติการบริหารจัดการชุมชน และมิติความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ศักยภาพผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมของประชาชน และความเข้มแข็งความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาสทุกด้านโดยศักยภาพของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาสได้ร้อยละ 52.10 ($R^2 = 0.521$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ความเป็นพหุวัฒนธรรมของผู้นำชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคม จำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านบริหารงานและด้านบริหารสังคมโดยประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้กลุ่มประชากรร่วมกับการวิจัยในชุดโครงการย่อย การพัฒนาต้นแบบผู้นำ อัจฉริยะในพื้นที่สงวนชีวมณฑล แม่สา – คอกม้า ซึ่งได้กำหนดกลุ่มประชากรแบบเจาะจง ได้แก่ หัวหน้าองค์กร และหัวหน้า/ประธานกลุ่มชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หัวหน้าองค์กร และหัวหน้า/ประธานกลุ่มชุมชน จำนวน 70 คน ประกอบด้วย ผู้นำที่เป็นทางการทั้งหมด 36 คน และแบบไม่เป็นทางการทั้งหมด 34 คน และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโดยเลือกจากผู้ที่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยตลอดทั้งโครงการได้ทั้งหมด เป็นจำนวนรวม 40 คน แบ่งเป็นผู้นำที่เป็นทางการทั้งหมด 20 คน และแบบไม่เป็นทางการทั้งหมด 20 คน ทำ

การคัดเลือกรายชื่อโดย คุณปฎิคม คมชัย ตำแหน่งหัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง (Inta et al., 2021, 20-30)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะของผู้นำ ประเภทของผู้นำ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของผู้นำในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร ศักยภาพด้านการสื่อสาร และศักยภาพด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย กระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนากระบวนการจัดทำแผน และกลไกในการจัดการร่วมกัน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบได้ทำการเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยใช้แบบสอบถามประเภทปลายเปิด (Open – ended Question)

การออกแบบและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ และนำมาสร้างแบบสอบถามเป็นรายข้อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

2. ทำการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3. ปรับปรุง แก้ไข และดำเนินการจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และทดสอบสมมติฐานด้วย Correlation

ลักษณะแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะคำถามประกอบด้วยข้อความที่เป็นการให้ระดับศักยภาพของผู้นำ โดยในแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ระดับศักยภาพ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

คะแนนเฉลี่ยที่ได้ นำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องศักยภาพของผู้นำที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	26	65.0
หญิง	14	35.0
อายุ		
30 – 40 ปี	6	15.0
41 – 50 ปี	9	22.5
51 ปีขึ้นไป	25	62.5
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	16	40.0
มัธยมศึกษา	14	35.0
ปวช. / ปวส.	2	5.0

ตารางที่ 1

แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะของผู้นำ		
ผู้นำแบบเป็นทางการ	20	50.0
ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ	20	50.0
ประเภทของผู้นำชุมชน		
ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	13	32.5
ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	7	17.5
ผู้นำด้านการเกษตร	5	12.5
ผู้นำด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4	10.0
ผู้นำการท่องเที่ยว	7	17.5
อื่น ๆ	4	10.0
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
30 – 40 ปี	15	37.5
41 – 50 ปี	3	7.5
51 ปีขึ้นไป	22	55.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 50.0) ส่วนใหญ่เป็นผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 32.5) เป็นเพศชาย (ร้อยละ 65.0) อายุ 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 62.5) มีการศึกษาระดับปวช./ปวส. (ร้อยละ 50.0) และอาศัยอยู่ในพื้นที่มาแล้ว 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 55.0)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพของผู้นำในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์ระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนมีศักยภาพในระดับมาก ได้แก่ ศักยภาพด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 3.84) ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 3.79) และศักยภาพด้านการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 3.51) ตามลำดับ โดยพบว่ามีรายละเอียดของระดับศักยภาพ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

แสดงรายละเอียดของระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพของผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย (ระดับศักยภาพ)
ด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร		
1. การรู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี และทราบจุดเด่น จุดด้อย ของพื้นที่ในชุมชน	4.07	มาก

ตารางที่ 2

แสดงรายละเอียดของระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ศักยภาพของผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย (ระดับศักยภาพ)
ด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร		
2. ทราบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ และปรับใช้วิธีต่าง ๆ ให้เข้ากับพื้นที่ของตนเองได้	3.80	มาก
3. มีการศึกษาทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง และทราบว่าทรัพยากรแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร	3.72	มาก
4. มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงสามารถรักษาคงสภาพ และเพิ่มพูนประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรในชุมชนได้	3.55	มาก
ภาพรวม ด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร	3.79	มาก
ด้านการสื่อสาร		
1. มีการสื่อสารกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และประสานงานกันการพัฒนาชุมชน	3.88	มาก
2. มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว ข่าวสารได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน	3.45	มาก
3. เข้าใจความแตกต่างของผู้รับสารที่อยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถปรับวิธีการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงได้ทุกคน	3.19	ปานกลาง
ภาพรวม ด้านการสื่อสาร	3.51	มาก
ด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม		
1. สามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนได้	3.66	มาก
2. ความสามารถในการหาจุดเชื่อม เพื่อประสานความร่วมมือของคนในชุมชน	3.66	มาก
3. การจูงใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม ด้วยการใช้ให้เห็นถึงประโยชน์จากการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน	3.79	มาก
4. การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็นได้	3.72	มาก
5. มีการกระตุ้นให้เกิดความสามัคคี รัก และหวงแหนชุมชน	4.37	มากที่สุด
ภาพรวม ด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม	3.84	มาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ กับกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ศักยภาพของผู้นำ เศรษฐกิจชุมชน	การสร้างความสำเร็จ เกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน		การพัฒนากระบวนการ จัดทำแผน		กลไกในการจัดการร่วมกัน	
	r	Sig.	r	Sig.	r	Sig.
การจัดการพื้นที่ และทรัพยากร	-.344	.000	-.210	.013	-.229	.007
การสื่อสาร	.019	.820	.132	.122	-.145	.090
การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม	-.209	.013	.110	.196	-.243	.004

จากตารางที่ 3 พบว่า ศักยภาพของผู้นำด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้าน การสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนากระบวนการจัดทำแผน และกลไกในการจัดการร่วมกัน ศักยภาพของผู้นำด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านการสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และด้านกลไกในการจัดการร่วมกัน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการจัดทำแผน ส่วนศักยภาพของผู้นำด้านการสื่อสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจในทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องศักยภาพของผู้นำที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้นำในชุมชน มีศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร ด้านการสื่อสาร และด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Loetyingyot (2017, 177-202) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนทั้ง 4 ด้าน มีภาพรวมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับ Panyayong and Wichairam (2017, 265-272) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไปปฏิบัติที่เทศบาลตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านโครงสร้างของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และด้านการควบคุมประเมินผลและการกระตุ้นส่งเสริม มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ Tuleh (2018, 74-86) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องศักยภาพของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคม ในจังหวัดนราธิวาส กล่าว

ว่าศักยภาพของผู้นำชุมชนด้านการบริหารตัวเอง ด้านการบริหารงาน และด้านการบริหารสังคม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้นำในตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ กับกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าศักยภาพของผู้นำด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้าน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนากระบวนการจัดทำแผน และกลไกในการจัดการร่วมกัน ศักยภาพของผู้นำด้านการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านการสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และด้านกลไกในการจัดการร่วมกัน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านการพัฒนากระบวนการจัดทำแผน ส่วนศักยภาพของผู้นำด้านการสื่อสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจในทุกด้าน ซึ่งขัดแย้งกับ Tuleh (2018, 74-86) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องศักยภาพของผู้นำชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคม ในจังหวัดนราธิวาส กล่าวว่า ศักยภาพของผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน และความเข้มแข็งด้านคุณภาพชีวิตและสังคมในจังหวัดนราธิวาสในทุกด้าน

สรุป

จากรายละเอียดระดับศักยภาพของผู้นำ (ตารางที่ 2) ผู้วิจัยได้ทำการจัดอันดับจำแนกตามระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนในตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สูงสุด 10 อันดับแรกได้ดังนี้

ตารางที่ 4

แสดงระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 10 อันดับแรก

ลำดับที่	รายละเอียดศักยภาพของผู้นำ	ค่าเฉลี่ย (แปลผล)
1	มีการกระตุ้นให้เกิดความสามัคคี รัก และหวงแหนชุมชน (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม)	4.37 (มากที่สุด)
2	การรู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี และทราบจุดเด่น จุดด้อยของพื้นที่ในชุมชน (ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร)	4.07 (มากที่สุด)
3	มีการสื่อสารกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และประสานงานกันในการพัฒนาชุมชน (ศักยภาพด้านการสื่อสาร)	3.88 (มาก)
4	ทราบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ และปรับใช้วิธีต่าง ๆ ให้เข้ากับพื้นที่ของตนเองได้ (ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร)	3.80 (มาก)
5	การจูงใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมด้วยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์จากการให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม)	3.79 (มาก)

ตารางที่ 4

แสดงระดับศักยภาพของผู้นำชุมชนตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ 10 อันดับแรก (ต่อ)

ลำดับที่	รายละเอียดศักยภาพของผู้นำ	ค่าเฉลี่ย (แปลผล)
6	มีการศึกษาทรัพยากรในพื้นที่ของตนเอง และทราบว่าทรัพยากรแต่ละอย่างมีประโยชน์อย่างไร (ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร)	3.72 (มาก)
	การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็นได้ (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม)	
7	สามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ และ ความสามารถในการหาจุดเชื่อมเพื่อประสานความร่วมมือของคนในชุมชน (ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม)	3.66 (มาก)
8	มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงสามารถรักษา คงสภาพ และเพิ่มพูนประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรในชุมชนได้ (ศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่ และทรัพยากร)	3.55 (มาก)
9	มีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราว ข่าวสารได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน (ศักยภาพด้านการสื่อสาร)	3.45 (มาก)
10	เข้าใจความแตกต่างของผู้รับสารที่อยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถปรับวิธีการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงได้ทุกคน (ศักยภาพด้านการสื่อสาร)	3.19 (ปานกลาง)

จากตารางที่ 4 สามารถสรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้นำที่มีศักยภาพทุกด้านอยู่ในระดับมาก เป็นผู้นำที่โดดเด่นด้านการกระตุ้นให้เกิดความสามัคคี รัก และห่วงแหนชุมชน รวมถึงรู้จักพื้นที่ของตนเองเป็นอย่างดี ทราบจุดเด่นจุดด้อยของพื้นที่ในชุมชนตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นศักยภาพที่ดีที่ผู้นำทุกชุมชนควรนำไปเป็นแบบอย่าง เนื่องจากการเป็นผู้นำที่ดีนั้นควรรู้จักทั้งทรัพยากรด้านพื้นที่ และทรัพยากรบุคคลในชุมชนของตน เพื่อให้ทราบว่าพื้นที่ดังกล่าว และประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ มีจุดเด่นจุดด้อยตรงส่วนใด เพื่อสามารถนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรของพื้นที่ และทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด อีกทั้งผู้นำควรทำการสื่อสาร ถ่ายทอด ทั้งความรู้ และแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้กับคนในชุมชนได้รับทราบ เพื่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งให้เห็นถึงเป้าหมายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ รวมถึงต้องมีการนำเสนอความต้องการของชุมชนไปยังแหล่งภายนอก ผ่านการวางนโยบายร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในฐานะตัวแทนของชุมชน ที่ได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินงานด้านต่าง ๆ แทนคนในชุมชนนั้น ๆ หากผู้นำชุมชนมีศักยภาพในการจัดการชุมชน และสามารถสร้างความร่วมมือกับประชาชนในการร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ จะส่งผลถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในชุมชน ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผน และนำมาซึ่งการกระจายรายได้ในชุมชนที่เหมาะสม

สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์และการวิจัยครั้งต่อไป เป็นดังนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในพื้นที่จำกัด จึงทำให้กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนน้อย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ควรมีการทำการศึกษากลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติม
2. ควรมีการนำผลการศึกษาที่พบไปปรับใช้ หรือ เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนทางจัดทำแผนพัฒนาชุมชน หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการปรับตัวและแสวงหาแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น โดยให้ผู้อาศัยในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อคิดเห็นในการจัดทำแผน
3. ในสภาวะการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีแผนในการรับมือ และแผนการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัว และอยู่รอดได้ รวมถึงเพื่อลดผลกระทบรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นต่อไป

References

- Bovee, L. C. (1993). **Management**. New York: McGraw-Hill.
- Community Organization Development Institute. (2016). **The Manual of the Promotion of Foundation Economy Development**. Bangkok: Bureau of Community Organization Support and Bureau of Development Communications, Department of Community Organizations Development Institute (CODI). [In Thai]
- Daft, R. L. (1994). **Management** (3rd ed.). Fort Worth, TX: The Dryden.
- Hompool, P. & Hompool, T. (1997). **Human Resource Management**. Bangkok: Physics Center. [In Thai]
- Inta, K., Tewata, A. & Sutakham, S. (2021). **SMART Leader Prototype Development in Mae Sa - Kog Ma Biosphere Reserve**. Chiang Mai: Rajamangala University of Technology Lanna. [In Thai]
- Lewin, K., Lippitt, R. & White, K. R. (1939). Patterns of Aggressive behavior in experimentally created social climates. **The Journal of Social Psychology**. 10(2), 269-299.
- Loetyingyot, S. (2017). The Potential Development of Community Leader for Poverty Reduction of Community in the Place of Civilization Non Soong Nakhon Ratchasima with the Philosophy of Sufficiency Economy. **Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University**. 25(48), 177-202. [In Thai]
- Nuipakdee, W. Mae Sa – Kog Ma. Intasing, Personal communication, June 16, 2020.

- Panyayong, W. & Wichairam, S. (2017). Factors Affecting Economic Development Policy Implementation at Tombon Municipality in Buriram Province. **Journal of Humanities and Social Sciences**. 15(2), 265-272. [In Thai]
- Senawong, C. (2015). Potential: Characteristics of Leader in 21st Century. **Journal of Productivity World**. Thailand Productivity Institute. [In Thai]
- Tuleh, P. (2018). The Potential of Community Leader and the Participation of Community Members for the Quality of Life and Social Strengths within the Community in Narathiwat Province. **Princess of Narathiwat University Journal of Humanities and Social Sciences**. 5(2), 74-86. [In Thai]
- Yoosook, K. (1994). **Organizational Behaviors**. Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]